

Artiklar 1946 – 1950

Har du personliga minnen med anknytning till bilderna, hör gärna av dig till oss för att berätta. Du kan nå oss på tel. 0372-78 91 22, 78 91 24 eller e-post anna-lena.ljungberg@ljungby.se

År 1946 - Ljungby bibliotek jubilerar

Biblioteket i Köpingsgården 1946 i nyrenoverade och utökade lokaler, foto: Hertzbergs Foto.

Låna böcker i Ljungby kunde man göra redan vid början av förra seklet då Arbetarnas Bildningsförbund (ABF) och ortens nykterhetsorganisationer tillsammans startade ett föreningsbibliotek.

Tanken på att starta ett folkbibliotek hade behandlats av Ljungby kommun redan år 1864 när kommunorganisationen endast var ett år gammal men resurserna saknades och frågan lades på is. Det skulle dröja närmare 60 år innan man 1920 gjorde slag i saken. Kommunen drev biblioteket det första året i kommunalsalen därefter tog Ljungby Köping över ansvaret och placerade då Köpingens bibliotek i en mindre lägenhet vid Storgatan 28. 1928 var det dags för nästa flytt nu till Köpingsgården vid Skånegatan (nuvarande Musikskolan) och här utökades verksamheten ytterligare då man gick samman med föreningsbiblioteket 1937.

avslutas med "Det sägs att böcker är dyra. Men vad kostar exempelvis ett biobesök två gånger i veckan? Några paket cigaretter? Ett kilo frukt? En liter brännvin? Allt något som svenska folket frikostigt kostar på sig utan att tycka att det är dyrt. Det är bara böcker som är dyra. Det får man t.o.m. höra på biblioteket i ett nyuppsatt anslag: Böcker är dyra i anskaffning och inbindning, vårda dem väl, slå in dem i papper, stoppa dem i portfölj. Gott att biblioteksstyrelsen har sinne för ekonomi. Men man kan snåla och slösa på olika sätt... A.M."

Vad hände mer under året 1946?

- Två nya svenska städer bildas, Nynäshamn och Lycksele.
- 146 balter som flytt till Sverige i tysk uniform tvångsutlämnas vilket skapar en stark opinion.
- Radioprogrammet "Frukostklubben" med Sigge Fürst sänds för första gången i svensk radio.
- Ingemar Bergman debuterar som filmregissör med filmen "Kris".
- Bikinibaddräkten presenteras i Paris.
- Jussi Björling debuterar på operan La Scala i Milano som hertigen i Verdis "Rigoletto" och får lysande kritik.
- Sverige blir medlem i FN. Fri skollunch införs i Sverige.

År 1947 - Skomakeri i kvarteret Tellus

Valentin Svenssons skomakeri i kvarteret Tellus bakgård 1947, foto: Hertzbergs Foto.

Valentin Svensson hade skomakeri i kvarteret Tellus under 1940-talet. Kurt Karlsson som växt upp i Tellushuset berättar om sina minnen från detta skomakeri och mycket annat. *"För att komma till Valentin Svenssons skomakeri gick man in i porten mellan det gula huset och Tellushuset. När man gick i gången och tittade tvärs över gården såg man dörren till Valentins verkstad. Innanför dörren fanns en rak trappa upp till andra våningen. Valentin hade sitt skomakeri till höger, det var brädväggar och lite uthusaktigt men det fanns en eldstad som ändå gav förhållandevis god varme. Jag minns även att det fanns ett lägenhetsrum intill skomakeriet där det bodde flyktingar från Balkan i slutet av andra världskriget.*

Jag var ofta uppe hos Valentin som barn, jag minns honom som godmodig och snäll. Man kände sig alltid välkommen att komma upp för att varma sig en stund eller bara prata lite. Ibland fick jag ett litet uppdrag att utföra. När Valentin behövde klackar till ett par skor "mallade han av" storleken på dessa. Mallen gav han mig och jag fick springa iväg till skoaffären Oskaria som låg på Storgatan för att hämta klackarna. Ibland fick jag pengar till

en glass då jag kom tillbaka. Skomakeriet togs sedan över av David Ingelsten som flyttade verksamheten till en källarlokal på Tellushusets framsida mot Stora Torget."

Jag frågar Kurt om vad han annars minns från sin uppväxt i kvarteret Tellus? "Det var en helt annan tid, knappt man tror det är sant när man tänker tillbaka på miljöerna idag. Far var snickare och var under sin yrkesverksamma tid anställd hos olika byggmästare i staden och mor var hemmafru. Vi bodde i en etta med tillgång till vatten och toalett i korridor som vi delade med flera andra lägenhetsinnehavare. Det var stor skillnad på lägenheternas status i huset under 40-talet, en typ av lägenheter delade på toalett med närmsta grannen och de fina, stora hade tillgång till all bekvämlighet i själva lägenheten. Ute på gården hade alla lägenheter en vedbod. Jag minns tydligt hur bakgården fylldes med ved fram på västkanten och sen kom vedkapen och sågen fram. Det fanns också en stor tvättstuga där varje hushåll tvättade ett par gånger om året."

En olycka har hänt framför Tellushuset. I huset mot Stora Torget fanns Nystrands Urmakeri, Sjölns Konditori och Heilings hörna som var en manufaktur samt herrekiperingsaffär, foto: 1949 Hertzbergs Foto.

Kurt berättar vidare vilka andra verksamheter som fanns i huset när han var liten på 40-talet "I det "gula huset"(idag Fotohuset & skomakeri) fanns Edberts klädbutik och Rigberts Färghandel och vidare runt hörnet fanns Herta Berglunds fotoateljé. Längs med Smedjegatan fanns Falks Frisörssalong. Mot Kungsgatan fanns en möbelaffär och Janssons Blommor. I Tellushuset mot Stora Torget fanns Nystrands Urmakeri, Sjölns Konditori och Heilings hörna som var en manufaktur samt herrekiperingsaffär. Mot Storgatan fanns Jönssons Tryckeri- och Cigarraffär och till sist Bergs cykel- och radioaffär. Inne på bakgården fanns en skräddare med namnet Karlsson, kanske han arbetade åt Edberts skrädderi." Till höger ses en vacker verifikation från Jönssons Tryckeri- och Cigarraffär.

Vad hände mer under året 1947?

- Personnummer införs i Sverige.
- Sveriges arvrins Gustaf Adolf omkommer vid en flygolycka på Kastrup.
- Vulkanen Hekla på Island får sitt första utbrott på 100 år, askan når ända till Sverige.
- Karin Kock blir Sveriges första kvinnliga stadsråd med ansvarsområdet ekonomiska frågor.
- Penicillin går att köpa mot recept på de svenska apoteken.
- Nya Zeeland blir självständigt från Storbritannien.

År 1948 - Stadens nya skola

Så här såg den nya Centralskolan (till vänster) invigd 1947 och Samrealskolan ut 1950, foto: Hertzbergs Foto.

Centralskolan stod färdigbyggd 1947 och i och med det blev det möjligt att gå sju år i folkskolan även i Ljungby. Bygget hade diskuterats många gånger men av olika anledningar skjutits på framtiden inte minst av de besvärliga levnadsförhållandena under andra världskriget.

Hur var det då att komma som elev till den alldeles nybyggda skolan? Kerstin Eriksson i Ljungby berättar

"Det var fint men att den var ny tänkte jag kanske inte så mycket på som nioåring. Småskolan hade jag gått på Fogdeskolan som låg nära familjens lägenhet på Storgatan 28. Jag minns skolsalarnas parkettgolv och trapporna i marmor med fossiler. Klasserna var stora 25-30 elever och de flesta lärarna var stränga. Vi fick ställa upp på led då vi gick in i klassrummet och gick vi inte lugnt och tyst in blev det till att gå ut och ställa upp igen.

Lunch på skolan fick bara de barnen som bodde på långt avstånd. Vi andra fick gå eller cykla hem och äta. En middagsrast 1951 minns jag särskilt, då hade Samrealskolan (rosa huset) fattat eld och brandkåren var på plats när vi kom tillbaka. Vi stod på gården och följde spåret som hände. Tänk om någon var kvar inne i skolan, tänkte vi men som tur var kom ingen till skada.

Skolköket år 1948, är någon av er läsare med på bilden hör gärna av er och berätta, foto: Hertzbergs Foto.

Ett annat speciellt minne jag har med anknytning till skolan är när jag och en kompis Gunborg fick åka hem till Sven Ljungberg för att stå modell till skolbarnen på målningen som finns i entrén till skolans trapphus (tegelbyggnaden).

Sedan hade tandläkare Törnqvist mottagning på skolan och jag överdriver inte om jag säger att vi barn var rädda för honom. När tandsköterska knackade på dörren för att hämta oss darrade vi och det hände att barn rymde på vägen dit. Ungefär där man byggt den nya skolbyggnaden idag låg en stor sten, ett så kallat flyttblock som kallades "Rökstenen" eftersom det var här eleverna smygrökte."

En annan elev som gick på skolan på 1980-talet är Eva-Marie

Norén-Holgersson som säger så här om skolan. "När jag gick i mellanstadiet inbjöd skolans utemiljö till mycket lek ibland så mycket att vi blev försenade in från rasten... Vi höll till mycket i skogen där idrottshallen ligger idag. Gympa hade vi i först i A-byggnadens källare där det bara fanns ett duschrum så pojkarna fick vänta tills flickorna var klara och vice versa. Det var en mycket speciell doft i duschrummet... Vi hade roliga klassfester och julfester i matsalen under låg- och mellanstadiet. Vi tittade på tecknad film på projektorn både fram och baklänges.

När jag gick på högskolan var det ställe jag och många av mina kompisar trivdes bäst på aulan i A-huset (rosa huset). När skolan var slut för dagen fick vi lov att stanna kvar där, vi dansade, sjöng, spelade teater och hade jätteroligt. Vi var nog mycket påverkade av den populära tv-serien Fame som handlade om eleverna på en musik- och drama skola i New York. Jag förknippar också aulan med en helt annan sak nämligen stora prov."

Kommer att sakna siluetterna

Kerstin och Eva-Marie minns båda skolans alldeles speciella trotjänare skelettet Benjamin. Båda två är också rörande eniga om att de kommer att sakna siluetterna av skolbyggnaderna i framtiden om den planerade rivning av byggnaderna genomförs.

Vad hände mer under året 1948?

- Sverige får ett allmänt barnbidrag med 260 kronor per barn och år som utbetalas till och med 16-årsdagen.
- Mahatma Gandhi mördas av en hinduisk extremist i New Delhi.
- FN inrättar WHO, Världshälsoorganisationen.
- Det svenska livsmedelsföretaget Findus lanserar barnmat på burk.
- Sovjetunionen inför en blockad av Västberlin och stänger alla tillfartsvägar. Västmakterna upprättar en så kallad luftbro med förnödenheter.
- En svår epidemi av barnförlamning bryter ut i Halland.
- Första numret av Kalle Anka ges ut i Sverige.

Om du har upplysningar eller personliga minnen med anknytning till bilderna, hör gärna av dig till oss för att berätta.

År 1949 - Nytt polishus byggt på Bergagatan

Det nya polishuset på Bergagatan nybyggt 1949 och invigdes året därpå. Det lilla huset vars ägare hette Lundqvist fick lämna plats åt polismakten. I bakgrunden skymtar "Nisse Smeds backe" eller som den också heter "Mänsabacken", foto: Hertzbergs Foto.

I Ljungby har det funnits fyra kända polishus. Den första låg intill Ljungby Gamla Torg i samma byggnad som häradshäktet. 1915 var det så dags för den första flytten som gick till en lokal som låg mellan nuvarande kommunhus på Olofsgatan och Swedbanks fastighet på Storgatan. Byggnaden såg ut som ett lågt uthus och kallades därför "Stallet", stadens brandstation låg strax intill. 1950 invigdes en betydligt modernare station på Bergagatan 15. Här kom polisen att stanna till 1980 då man flyttar in i nuvarande polisstation utmed Märta Ljungbergsvägen.

Ljungbys andra polishus i ordningen låg intill Brandstationen mellan nuvarande kommunhus och Swedbanks fastighet. Huset var i bruk mellan ca 1915-1950. Här ses polisstyrkan 1950 innan flytten till Bergagatan, foto: Hertzbergs Foto.

I en skrift av före detta polisinspektör Arne Nilsson står följande om Ljungbys polisväsendes utveckling. *"I Ljungby satt till mitten av första världskriget kronofogden. Han var bl.a. häradets högste polischef. I Ljungby fanns också häradshäktet och tingsstället.*

År 1918 försvann det gamla länsmansinstitutet och häradet ombildades till fyra landsfiskalsdistrikt med en landsfiskal som chef i vardera. Denne blev i fortsättningen fjärdingsmännens närmste chef. År 1954 upphörde även fjärdningsmansinstitutet med sin minst 400-åriga historia. Fortsättningsvis benämnes all personal för polismän.

Nästa stora händelse då det gäller huvudansvaret för landets polisväsende inträffade nyårsdagen 1965. Då övertog staten ansvaret för landets hela polisorganisation från kommunerna.

Vidare skriver Arne. "Borta är sedan länge länsmännen, kronofogde, landsfiskal och fjärdingsmän. Borta är också gamle fjärdingsmannen Salomon Johansson i Bolmen inom Angelstad fjärdingsmannadistrikt, vilken år 1906 för sju kronor och trettio öre d.v.s. en tiondel av sin årsinkomst på 73 kronor och 30 öre, stolt inhandlade sin fjärdingsmannamössa. Men minnet av honom och alla andra här inte nämnda, vilka likt Salomon i sin tjänsteutövning exempelvis hade traskat runt över Sunnerbos ljungryar med lagsökningar och stämningar hoppas vi ska leva kvar inom distriktets väggar."

Vad hände mer under året 1949?

- Alva Myrdal blir chef för FN:s sektion för sociala frågor i New York.
- Gunnar Nordahl svensk landslagscenter skriver kontrakt med SC Milan och blir första svenska fotbollsproffset.
- Planering av ett nordiskt försvarsförbund inleds men kan ej genomföras eftersom Sverige vill behålla sin neutralitet medan Norge och Danmark vill gå med i NATO.
- Arne Sucksdorff vinner en Oscar för sin kortfilm "Människor i en stad".
- Till Södra Ljungasonen och "svenska gymnastikens fader" Per Henrik Lings ära anordnas andra Lingsiaden på Stockholms stadion med 15 500 deltagare från 66 länder.
- Sovjetunionen provspränger sin första atombomb. De tre tyska ockupationszonerna i väst slås samman till "Förbundsrepubliken Tyskland" och den sovjetiska zonen omvandlas till Tyska demokratiska republiken DDR.
- Svenska ransoneringar av tvål, såpa, tvättmedel, socker och bildäck upphör.
- Den första utav 20 Åsa-Nisse filmer har biopremiär i Vetlanda.

År 1950 - Verkstadsskolan i marmeladfabriken

Dyrköpt för Växjö...

En dag kom riksdagsmannen Anders Andersson från Markaryd in till Ljungby stads drätselkontor på Olofsgatan för att lägga fram ett förslag till ordföranden Axel Johansson. Skulle det inte vara lämpligt om landstingets planerade verkstadsskola placerades i Ljungby? Axel "Ångbagarn" som han kallades, blev genast positiv till idén och lyssnade inte på sina kollegors tvivel om att Ljungby inte skulle ha någon chans mot den större konkurrenten Växjö. Eller som Axel själv uttrycker det i sin bok "En kommunalmans minnen" skulle Växjö få skolan så skulle det minsann bli dyrköpt...

Till höger en bild från 1950 där en blivande målare tränar på dekorationsmålning, foto: Hertzbergs Foto.

Så sattes arbetet ingång med att planera för en eventuell etablering av länets verkstadsskola i Ljungby.

En möjlig lokal kunde vara före detta Marmeladfabriken utmed Skånegatan – Gängesvägen. Axel reste till Alingsås för att träffa fabriken ägare godsägare Eklund och efter långa och sega förhandlingar gjordes ett preliminärt köpekontrakt upp där det överenskomna priset för fabriken var 85 000 kronor. Alla Ljungbys instanser, kammaren, utskottet och fullmäktige godkände förslaget och nu låg avgörandet hos landstinget. Växjö och även Alvesta fick denna gång se sig besegrade då Ljungby vann dragkampen, avgörande var troligtvis marmeladfabriken lämpliga lokaler.

År 1945 kunde skolan starta, den första läraren som anställdes var Gunnar Johansson.

Han berättar i skolans jubileumsskrift författad av Bengt Nyström på följande sätt om den något kaotiska starten. "Jag var ensam tre veckor innan det kom en lärare till och då fick vi ge oss ut i bygden på cykel för att försöka leta elever till undervisningen. Karl Söderström som var rektor första tiden alternerade mellan Malmberget och Ljungby, så det var lite svårt att få tag på honom ibland. I mitten av oktober kom skolan igång under mycket besvärliga förhållanden.

Det fanns inga fönster i byggnaden och inte heller hade jag fått några verktyg utan fick ta min egen verktygslåda. Så höll byggnadsarbetet på under tiden vi bedrev undervisningen." Anledningen till den röriga starten var enligt Gunnar det sökta statsbidraget som förutsatte att skolan startade under kalenderåret 1945 vilket egentligen var för tidigt då man inte hunnit få lokalerna klara. Allt löste sig inom kort och det blev ordning och reda.

Skolan drevs vidare i landstingets regi till 1972 då Ljungby kommun tog över huvudmannskapet och skolans namn blev Hammarskolan. Slutligen år 2006 gick skolan samman med Ljungbys andra gymnasieskola Sunnerboskolan under namnet Sunnerbogymnasiet och all verksamhet flyttades från "Marmeladen" till Axel Roothsgatan.

Visste ni förresten att på 1930-talet fanns det ett dansställe i skolans blivande lokaler med namnet "Marmis". Andra verksamheter i lokalen har varit konfektionsfabrik, cementgjuteri och äggcentral.

Här ses byggnadselever prova på murning. Vid skolans start kunde man utbilda sig till följande yrken, byggnadssnickare, rörmokare, målare, reparatör, smed, metallarbetare och svetsare, foto: Hertzbergs Foto 1950.

Vad hände mer under året 1950?

- Koreakriget utbryter då nordkoreanska trupper går över gränsen till Sydkorea.
- Apartheidlagarna införs i Sydafrika.
- Plastmaterialet plexiglas gör stor succé på Sankt Eriksmässan i Sverige.
- Samhället Surte vid Göta älv drabbas av ett kraftigt jordskred som drar ned 35 bostadshus med 180 lägenheter i massorna. En person omkommer och 300 blir hemlösa.
- Stockholms första tunnelbanelinje Slussen - Hökarängen invigs.
- Sveriges kung Gustaf V avlider 92 år gammal.
- Sveriges befolkning passerar 7 miljoner.
- Carl Gunnar Engström uppfinnar respiratorn.